

Ensimmäinen lottakomennukseni

Vera Nevapuro

Kun evakkomatka alkoi Terijoelta, toivoin hartaasti pääseväni lottakomennukselle, mutta minulla ei ollut tarpeeksi ikää siihen. Pääsin kuitenkin sotilaskotikeskuselimeen sotatoimialueelle ja pidin paljon siellä olosta. - Pääsinhän usein rintamalle asti. Välillä olin koulussa. Koulumme siirtyi Lahteen, ja oli sijoitettu Lahden lyseoon. Olin 7. luokalla, kun rehtori ilmoitti minulle, että nyt voin lähteä komennukselle rintamalle, ja paperit saan lottatoimistosta.

Olin niin innoissani, että laitoin kiireesti matkatavarat kuntoon ja seuraavana päivänä olin jo Lahden asemalla. Ilokseni huomasin, että siellä seisoskeli kaksi upseeria, joista toisen tunsin heti. Hän oli Kauko Kannas, koulutoverini Terijoelta. Kyllä riemua riitti. Kun kuulin, että hekin olivat menossa Karhumäelle. Pääsin samaan vaunuun junassa, koska olimme tuttuja, ja minä olin ensi kertaa menossa komennukselle. Saimme käyttömme koko hytin. He kysyivät, mihin yksikköön olen menossa. Kerroin, että II AK:n esikunnan it-toimistoon Semsjärvelle ja että esimieheni on evl Juhani Paasikivi.

He menivät aivan totisiksi, ja sitä ihmettelin kovasti. Kauko sanoi: "Voi Vera, mihin sinä joudutkaan." - En välittänyt yhtään, sillä olin odottanut tätä matkaa. Koko matkan he jaksoivat jauhaa samaa asiaa. Kun yö tuli, vedimme istuimet yhteen ja saimme ihan mukavan petin kolmelle hengelle. Seuraavan päivän illalla klo 22.00 olimme perillä Karhumäessä. En yhtään tiennyt, mihin edelleen lähtisin. Menimme Lottahotelliin, johon lotat eivät päässeet yöpymään. Se oli vain upseereille tarkoitettu. Kauko meni sisään ja ulos tultuaan sanoi: "Sinä Vera olet nyt sitten minun siskoni". Ja niin meille laitettiin siskonpeti lattialle.

Aamulla tuli esikunnasta sotilas jeepillä postia hakemaan. Hän otti minut mukaan paluumatkalleen. Ajoimme suoperäistä kapulatietä noin 30 km, minkä jälkeen tulimme AK:n alueelle. Hän kysyi, mihin olin menossa, ja kun mainitsin toimiston nimen, niin muistaakseni hän sanoi: "Voi hitto, sinnekös". Rupesin jo ajattelemaan, että mihinkähän olin menossa. Lähetä vei minut it-toimistoon. Siellä minut otettiin iloisesti vastaan, koska saivat sanojensa mukaan oman lotan. Sitten pyysin päästä omaan kämppääni vähän siistiytymään, ennen kuin he veisivät minut esittäytymään komentajalle. Pelkäsin etukäteen, koska koko matkan miehet olivat voivotelleet, että mihin joudunkaan.

Komentajalla oli oma rakennus, jossa oli työhuone heti ovesta sisään tultaessa, ja makuuhuone. Talojen väliin jäi pieni tila esim. autoja varten. Toimistotalo oli parrujen päällä puoli kerrosta maanpinnasta, joten rappusia ylös oli mentävä, kun taas komentajan talo oli aivan maanpinnassa. Menimme sisälle, työpöytä oli heti vastapäätä ovea, ja sen takaa nousi iso arpikasvoinen mies. Tuli heti gorilla mieleen.

Toimistopäällikkö esitteli minut, ja evl Paasikivi sanoi, että koulutyönkö ovat meille lähettäneet. - Hänellä olikin heti kirjelmä kirjoitettavaksi. En ollut eläissäni nähnyt armeijan kirjoitelmia, ja konekirjoituskurssikin jäi puoleenväliin äkkilähdön takia. Niinpä

kirjoitin, kuten tavallinen kirje oli tapana kirjoittaa. Panin sen sitten hänen pöydälleen ja läksin toimistoon. Pian kuului kolinaa rappusista, ja komentaja tuli paperin kanssa ja näytti sitä toimistopäällikölle sanoen, että katsokaa millaisen kirjelmän lotta on kirjoittanut. Seisoin siinä totisena ja toimistopäällikkö sanoi, että he näyttävät mallin, ja sen mukaan opinkin siinä paikassa kirjoittamaan kirjelmiä.

Pääsin sellaiseen asuntoon, jossa oli pieni huone yhdelle lotalle ja iso huone kolmelle lotalle. Tulimme hyvin toimeen keskenämme tyttöjen kanssa. He olivat kaikki tykistötoimistosta, ja yksi oli peräti juossut pikamatkan Saksan olympialaisissa hyvällä menestyksellä.

Kun menimme ruokailemaan, minua varoitettiin, että olen silmätikkuna, sillä siellä oli jo kauan kuiskailtu, että millainenhan lotta Paasikiven putiikkiin tulee. Kyllä huomasinkin, että olin todella tuijotuksen kohteena, mutta meidän toimistomme upseerit olivat ihania - suojelivat ja rohkaisivat koko ajan.

Aika kului työn merkeissä, olin aamusta iltaan toimistossa. Kirjoittaminen sujui jo hyvin. Vapaapäivinä oli usein kilpailuja lotat vastaan esiupseerit, ja lotat kilpailivat myös keskenään. Jalkapallo oli pelatuin pallolaji.

Tuli kesäkuu ja satoi lunta, maa oli aivan valkoinen. Juhlapäivä koitti, 4. päivä oli Marskin 75 -vuotispäivä. Oli juhlallista, kun kaikille jaettiin pikarillinen konjakkia. En ollut koskaan maistanut alkoholia, joten päätin antaa annokseni miehille. He seurasivat toisella silmällä, mitä tein lasini kanssa. Illalla pidimme hauskaa, pelasimme ja lauloimme. Siihen aikaan laulettiin paljon yhdessä.

Muutama päivä meni, ja toimistopäällikölle tuli odotettu puhelu: "Komentaja pyytää lottaa ruokailun jälkeen luokseen", luutnantti sanoi totisena. Minä menin käskystä ja istuin komentajan työpöydän vastakkaiselle puolelle. Hänellä oli toisessa silmässä monokkeli, joka siinä samassa putosi lattialle. Nousin heti, mutta hän käski istua ja rupesi itse konttaamaan ja sanoi, että täällä minä konttaan lotan jaloissa ja kunnioitan

lotta. Istuin aivan jäykkänä. Monokkeli löytyi, ja hän toisti jatkuvasti kunnioittavansa minua. - Samalla luutnantti tuli pyytämään allekirjoitusta kirjelmään. Se oli tekosyy, sillä he olivat toimistossa huolissaan minusta. Huomasin jo tullessani, että pöydällä oli lasi, jossa oli kirkasta nestettä, ja siitä komentaja naukkaili harvaksen. Hän kyseli koulunkäynnistäni ja täällä viihtymisestääni. Kehuin kovasti toimistoväkeäni. Aika kului, ja mietin, miten pääsisin pois. Sitten hoksasin ja sanoin, että minun pitäisi käydä WC:ssä. Hän sanoi, että lotta menee vaan. Meninkin toimistoon ja kerroin, että minulla ei ole mitään hätää, everstiluutnantti kunnioittaa minua joka toisella lauseella. Kun palasin takaisin, Paasikivi nukkui tuolilla, ja minä hävyin. Näitä istujaisia oli muistaakseni pari kolme kertaa. Kerran olin tulisilla hiilillä, kun hän käski soittaa esikunnan komentajalle, kenrl Laatikaiselle ja haistatella. Kieltäydyin, ja hän sanoi, että armeijassa on toteltava esimiestä. - No minkäs mahtoin. Evl antoi numeron, esittelin itseni ja sanoin, että evl Paasikivi käski näin sanoa komentajalle. Laatikainen kyseli asiasta ja käski minun tulla seuraavana päivänä klo 13 hänen toimistoonsa. Menin käskystä. Siellä pauhasi levy "Saimaan balladi". Se oli Laatikaisen lempilevy. Hän oli tilannut niitä levyjä neljä kappaletta, ja levy soi jatkuvasti. Ehkä tämän levyn vuoksi pelastuin suuremmilta nuhteilta. Laatikainen kielsi vaan tottelemasta seuraavalla kerralla ja pyysi soittamaan hänelle, jos tällaista sattuu.

Evl Paasikivellä oli ruotsalainen vaimo ja 9-vuotias poika, jotka olivat Tukholmassa sotaa paossa. Vaimo lähetti joka viikko herkkupaketin miehellensä, ja minä sain aina osan siitä. Hän oli muuten aina ystävällinen ja isällinen minulle, vaikka häntä nimitettiin "Maaselän kauhuksi".

Näin kesä kului nopeasti. Iltaisin olin usein toimistossa. Paistettiin räiskäleitä ja leikittiin joitakin leikkejä. Miehet olivat joskus hyvin turhautuneita asemasodan aikana. Meidän toimistopäällikkö harrasti kalastusta. Kävin hänen kanssaan aamulla usein veneellä onkimassa, ja kala söi hyvin. Semsjärvi oli pitkä kapea järvi. Länsipuolella

oli AK:n esikunta ja itäpuolella sinne jääneitä sikäläisiä asukkaita, joita näkyi aina, kun liikkui pitkissä hameissaan ja huivit päissään.

Tuli juhannus, ja oli meidän komentajamme nimipäivä. Hän soitti aamulla toimistoon ja sanoi, että lotta tulisi ruokailun jälkeen hänen luokseen. Luutnantti sanoi antaneensa lotalle vapaapäivän. Siihenkös komentaja suuttui sanoen, ettei armeijassa tunneta vapaapäiviä. Olin kyllä silloin toimistossa. Kun menin syömään, oli mentävä hänen ikkunansa ohitse, ja hän olikin juuri ikkunassa ja pyysi, että tulisin syötyäni hänen luokseen. Huomasin, että komentajan auto oli pihalla, ja kuljettaja istui paikallaan. Miehet kauhistuivat, koska tämä merkitsi sitä, että ajo oli tulossa, mikä oli aina hurjaa menoa. Niinhän siinä kävi. Paasikivi istui jo autossa, kun tulin ruokailemasta. Menin kuljettajan viereen, ja takaa kuului: "Ajetaan Kumsjärvelle". Sinne oli 40 km huonoa tietä, ja siellä oli iv-asema, jossa oli lottia. Meille tarjottiin kahvia. Olin kuullut jo aikaisemmin, että siellä oli suosikkilotta. Mutta komentaja sanoi, että tänä päivänä saan määrätä, mihin mennään. Halusin takaisin toimistoon, ja Paasikivi kutsui vihaisena kuljettajan ja sanoi hänelle: "Viekää lotta toimistoon, ja tulette tänne takaisin". Olin niin hyvilläni, kun pääsin pois, ja toimiston miehet olivat iloisia, kun ilmestyin ovesta. He olivat hurjan jännittyneitä, kun lähdimme kilpa-ajovauhdilla.

Tasaista elämää jatkui kesän yli, ja syksyllä anoin siviiliin - olihan 8. luokka menossa. Komentaja sanoi, että pääsen lähtemään vasta sitten, kun tulee toinen lotta tilalle. Ei kuulunut sijaista, ja lähdin jouluna lomalle. Ehdin olla muutamana päivänä, kun tuli sanoma, että komentaja oli vakavasti sairaana, ja täytyi keskeyttää loma. Palasin lomalta heti, kun sain asiat kuntoon. II armeijakunta oli muuttunut Maaselän ryhmäksi, ja sen it-komentaja oli nukkunut pois 41 -vuotiaana.

Sain viikon kuluttua kotiutuspaperit ja ehdin juuri kouluun tentteihin. Komennuksella tunsin kasvaneeni aikuiseksi. Kirjoitusten jälkeen sain heti komennuksen Karhumäelle 12.5.1943 IvP 8:aan. Juhannuksena 1943 saimme valkolakit, ja sain lakkiaisiin lomaa. Mutta ei ollut lomalla paras ystäväni, jota odotin. Hän oli tullut edellisenä päivänä koneella alas. Lakkiaiseni olivat surulliset.

Tämän jälkeen palasin uuteen komennuspaikkaani Karhumäelle ja olin tässä yksikössä sodan loppuun asti.